

ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χριστιανική Γραμματεία Ι

Ενότητα 1-Β Α5: Καλπαδόκες Πατέρες

Αναστάσιος Γ. Μαράς, Δρ Θ.
Πρόγραμμα Ιερατικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί ενότητας

- Να αναδείξει τον βίο και τα έργα Εκκλησιαστικών Καππαδόκων Πατέρων.

Περιεχόμενα ενότητας 1/2

- Μ. Βασίλειος (330-378) Βίο.
- Μ. Βασίλειος (330-378) Εργα.
- Μ. Βασίλειος (330-378) Θεολογία.
- Μ. Βασίλειος (330-378) ανθρωπολογία.
- Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Βίος.

Περιεχόμενα ενότητας 2/2

- Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Έργα.
- Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Θεολογία.
- Ιωάννης Α΄ Χρυσόστομος (398-404).
- Βιβλιογραφία.

Μ. Βασίλειος (330-378) Βίος (1/3)

- Γεννήθηκε στη Νεοκαισάρεια. Βασίλειος-Εμμελία.
- Καισάρεια-Κωνσταντινούπολη: Σπουδάζει ρητορική στον Λιβάνιο μαζί με τον Γρηγόριο και τον Ιουλιανό.
- Αθήνα: Σπουδές φιλολογίας, ρητορικής, φιλοσοφίας στους Ιμέριο και Προαιρέσιο επί 4 έτη. Παραμονή Γρηγόριου.
- 356: επιστροφή στην Καππαδοκία. Ρητοροδιδάσκαλος.
- Μελέτη της χριστιανικής γραμματείας και μοναχικών θεσμών με επισκέψεις σε Συρία, Παλαιστίνη και Αίγυπτο.
- 360: διάκονος, παρατηρητής σε Σύνοδο σε Κων/πολη.

Μ. Βασίλειος (330-378) Βίος (2/3)

- Ρήξη με τον επίσκοπο Καισαρείας Διάνιο.
- Άσκηση σε Τιβερίνη με τον Γρηγόριο και στο κτήμα του στον Πόντο οικογενειακώς.
- Μελέτη Ωριγένη συγγραφή Φιλοκαλίας έργων Ωριγένη .
- Έκκληση Ευσέβιου για επιστροφή στην Καισάρεια.
- 370 επίσκοπος Καισαρείας, αντιρρήσεις φιλοαρειανών.
- 371: Επεισόδιο με τον Ύπαρχο των πραιτοριανών του Ουάλη, Μόδεστο.

Μ. Βασίλειος (330-378) Βίος (3/3)

- Χωρισμός Καππαδοκίας σε δυο Μητροπόλεις.
- Μητροπολίτης Τυάνων ο φιλοαρειανός Άνθιμος.
- Χειροτονία Γρηγορίου ως επισκόπου Σασίμων.
- Βασιλειάδα.
- Δεκέμβριος 378: θάνατος (κειμ.).

Μ. Βασίλειος (330-378) Έργα (1/2)

- **Προς τους νέους:** 3 πραγματείες (παρούσα & μέλλουσα ζωή).
- 2 καταστάσεις βίου: παρούσα-μέλλουσα (Γραφή-Φιλοσοφία).
- **Εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῶ:** Εύκολη η σύγχυση αιώνιων και πρόσκαιρων. Ασήμαντα η φτώχεια, η καταγωγή, η ασθένεια.
- **Ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός:** η επίτευξη της τελειότητας έργο του ανθρώπου, κυρίως αγαθό = θείον, το κακό είναι ανυπόστατο, στέρηση του αγαθού, ουκ ον.
- **Ασκητικά** (12 συγγράμματα): Όροι κατά πλάτος (γενικές αρχές του μοναχικού βίου), Όροι κατ' επιτομήν (γενικές απαντήσεις σε γενικά και ειδικά προβλήματα), Όροι ηθικοί (κείμενα Αγίας Γραφής για τον πνευματικό και ηθικό βίο).
- **Εἰς τὴν ἑξαήμερον** (9 ομιλίες) σε απλή γλώσσα, ενιαία σύνθεση συμπερασμάτων από επιστήμη & Βίβλο.

Μ. Βασίλειος (330-378) Έργα (2/2)

- **Έρμηνείαν τῶν Ψαλμῶν** (18 ομιλίες) φιλολογικά, Θρησκευτικά και ηθικά θέματα.
- **Άνατρεπτικός τοῦ ἀπολογητικοῦ τοῦ Εὐνομίου**: ο κοινός νους συλλαμβάνει την πραγματικότητα της ύπαρξης του Θεού, όχι την ουσία Του. Ανατρέπει την ονοματοκρατία του Ευνομίου
- **Περὶ Ἁγίου Πνεύματος**: Προς τον Αμφιλόχιο Ικονίου. Ομοτιμία του Αγίου Πνεύματος. Αντί του «Δόξα τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι», το «Δόξα τῷ Θεῷ μετὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Καθορίζει το φωτιστικό τελειωτικό έργο του Αγ. Πνεύματος
- **Ευχές Θείας Λειτουργίας.**

Μ. Βασίλειος (330-378) Θεολογία (1/2)

- Κοινές έννοιες: έμφυτες σ' όλους τους ανθρώπους καταδεικνύουν τη δύναμη και τη σοφία του Θεού, αλλά όχι την ουσία Του.
- Το αγέννητον δεν ταυτίζεται με την ουσία το Θεού, δηλώνει τον τρόπο ύπαρξής Του.
- Ο νους κατανοεί ότι μπορεί, γνωστικά όρια κτιστών.
- Θρησκευτική γνώση, πίστη, λατρεία αλληλοβοηθούν τον άνθρωπο. Πίστη $\Leftrightarrow$ γνώση Θεού, 3^ο στάδιο η λατρεία.
- Νίκαια: Ομοούσιος, μία ουσία, μια υπόσταση, τρία πρόσωπα.
- Για πολλούς σαβελλιανικός όρος, επειδή: α) υπόσταση δεν είναι ουσία, αλλά ιδιαίτερη προσωπική ύπαρξη, β) Πρόσωπο = προσωπίο.

Μ. Βασίλειος (330-378) Θεολογία (2/2)

- Τα προβλήματα αυτά οδήγησαν στον τύπο: Μια ουσία, τρεις υποστάσεις (Ωριγένης).
- 362: ο ωριγένειος τύπος σε Σύνοδο Αλεξάνδρειας & Αντιόχεια.
- Η ενέργεια των τριών υποστάσεων κοινή, ιδιαίτερες οι υποστατικές ιδιότητες (πατρότητα, υιότητα, αγιότητα) ⇒ οι Ομοουσιανοί γίνονται Ορθόδοξοι.
- Ομάδα Ομοουσιανών εμμένει κατά θεότητας Αγίου Πνεύματος.
- Άγιο Πνεύμα: ομότιμο· αποφυγή όρου «ομοούσιο».

Μ. Βασίλειος (330-378) ανθρωπολογία

- Ελληνική ανθρωπολογία, τριμερής διάκριση ανθρώπου.
- Άνθρωπος: Εαυτόν-προσωπικότητα (νούς, Ψυχή) και τα εαυτού (σώμα) και τα περί εαυτόν (επίκτητα αγαθά).
- Αξία έχει ο ευατός.
- Ηθική τελειότητα αποτέλεσμα προσπάθειας του ανθρώπου, προϋποθέσεις: αυτογνωσία, απίρριψη των εγκόσμιων ευτελών πραγμάτων και προσκόλληση στο αγαθό (Θεός).
- Εκ φύσης η αγάπη του ανθρώπου για το καλό (θείο κάλλος) αντικαθιστά το φόβο για το Θεό.
- Τα εγκόσμια διαστρέφουν τη φυσική ροπή του ανθρώπου.

Μ. Βασίλειος (330-378) 1/2

- Δυο κόσμοι: πρόσκαιρος-αιώνιος.
- Εκκλησία: προγεφύρωμα του αιώνιου κόσμου στα εγκόσμια.
- Καταδίκη ερμητισμού (άγριος βίος).
- Αρετή: κατ' εξοχήν κοινωνική αξία, αδύνατη η άσκησή της χωρίς συντρόφους.
- Ευλογημένη η εργασία, απαράδεκτη η εκμετάλλευση των δούλων.

Μ. Βασίλειος (330-378) 2/2

- Δεν περιφρονεί τα υλικά αγαθά, αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση των πρόσκαιρων αναγκών.
- Ο πλούσιος δεν είναι ιδιοκτήτης αλλά διαχειριστής του Θεού.
- Κοινωνικός σκοπός του πλούτου: να μη σπαταλιέται, αλλά να διανέμεται στους έχοντες ανάγκη .

Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Βίος 1/2

- 3^{ος} Υιός του Βασίλειου και Εμμελίας, αδελφός του Μ. Βασιλείου και του Ναυκράτιου.
- Μ. Βασίλειος και Μακρίνα, οι πρώτοι δάσκαλοί του.
- Παντρεύτηκε τη Θεοσβία, η οποία πέθανε το 386.
- 371: επίσκοπος Νύσσης.
- Σύλληψη από τον φιλοαρειανό έπαρχο Πόντου Δημοσθένη-δραπέτευση.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Βίος 2/2

- 376 (Νύσσα): Καταδίκη από επισκόπους Γαλατίας & Πόντου.
- 378 Επιστροφή στη Νύσσα (Θάνατος Ουάλη, Μ. Βασιλείου).
- 379: Σύνοδος κατά Απολλιναρίου, αποστολές Αραβία-Πόντος.
- 381: Β' Οικουμενική Σύνοδος Κωνσταντινούπολης, επικήδειος Μελέτιου Αντιοχείας, Τύπος Ορθοδοξίας.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Έργα (α) 1/2

- Περί κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου: Γεν 1:26.
- Ἀπολογητικὸν περὶ τῆς Ἑξαήμερου.
- Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Ψαλμῶν: 5 βιβλία=βαθμίδες τελειότητος, αλληγορικὴ ἐρμηνεία ἐπιγραφῶν.
- Ἐξήγησις ἀκριβῆς εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν: Ανύψωση ἀνθρώπου πάνω ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ (αλληγορικὰ).

Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Έργα (α) 2/2

- Έξηγησις εἰς τὰ Ἄσματα Ἀσμάτων (15 ομιλίες, ταχυγρ.): Ακολουθεί τον Ωριγένη (Αλληγορική μέθοδος)-πορεία της ψυχής προς τα νοητά-ένωση με το Θεό-πνευματικός γάμος.
- Εἰς τοὺς μακαρισμοὺς: βαθμίδες κλίμακας ανόδου ψυχής.
- Λόγος κατηχητικός ὁ Μέγας: σύστημα χριστ. Διδασκαλίας.
- Πρὸς Εὐνόμιον Ἀντιρρητικοὶ (3 βιβλία).

Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Έργα (β)

- Περί Ἁγίου Πνεύματος – Περί τοῦ μὴ εἶναι τρεῖς Θεοὺς: Αντιαρειανικά.
- Ἄντιρρητικὸν πρὸς τὰ Ἀπολιναρίου.
- Περί ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως – Μακρίνεια.
- Περί Παρθενίας: Οδὸς δια της οποίας ἡ θεότητα ἦρθε στη γη. Χριστός-Παρθένος Μαρία τα πρότυπα της παρθενίας.
- Περί τοῦ τί τὸ Χριστιανῶν ὄνομα ἢ ἐπάγγελμα: Ο Χριστιανισμὸς μίμηση θείας φύσης, ἐντὸς ἀνθρώπ. μέτρων.
- Περί τελειότητος καὶ ὁποῖον εἶναι τὸν Χριστιανὸν: ὑπόδειγμα βίου ο Χριστός. Μίμηση και λατρεία.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395) Έργα (γ)

- Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν σκοποῦ καὶ τῆς κατὰ ἀλήθειαν ἀσκήσεως: Περιέχει την «Μεγάλη επιστολή Μακαρίου» και δίνει μια πλήρη εικόνα του φιλόσοφου βίου, δηλαδή του ασκητικού.
- Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως (2 βιβλία): Ένας νεαρός ο Καισάριος ζήτησε ένα διάγραμμα του τέλειου βίου. Ο βίος του Μωυσή –σύμβολο ανόδου της ψυχής προς τα θεία. Άνοδος στο Σινά-άνοδος ψυχής στο θείος γνόφο.
- Κατὰ εἰμαρμένης.
- Ομιλίες.
- Επιστολές.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395)

Θεολογία 1/7

- Αποδοχή της –άγονης– έξωθεν παιδείας, η ουσία στην πίστη.
- Η διδασκαλία της Γραφής και οι κοινές έννοιες συμβαδίζουν στην αναγνώριση της αλήθειας (κειμ.)
- Αποκάλυψη: εκδηλώνεται και με τις έμφυτες νοητικές ενέργειες και με τον περιεχόμενο στη Γραφή λόγο.
- Θεία φύση: υπέρκειται όλων & απροσδιόριστη (αποφατικά).
- Θεός: Φύση αόρατος, ορατός κατά τις ενέργειές Του (κειμ.).
- Τριάδα: μυστήριο απόρρητο (2 ουσίες αυθύπαρκτη, κοινό).

Γρηγόριος Νύσσης (335-395)

Θεολογία 2/7

- Ο κόσμος σχηματίσθηκε εκ του μηδενός, ως προϊόν της θείας βούλησης και όχι εξαιτίας κάποιας αναγκαιότητας, ενώ διέπεται από το χρόνο έχοντας αρχή και τέλος, από τη θέληση και την αγαθότητα του Θεού.
- Στη βούληση του Θεού αϊδίως οι έννοιες: νοερές φόρμες.
- Ύλη: σύνθεση ποιοτήτων (εννοιών) & αντικειμένων.
- Θεία τέχνη & δύναμη στα πάντα, διπλή ενέργεια:ωστάση, κίνηση.
- Διπλή δημιουργία του ανθρώπου. Ως πρώτη δημιουργία νοείται η δημιουργία της ανθρωπότητας συνολικά, η οποία δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ ιστορικά, αλλά υπήρξε ως «λόγος ύψηλός» επειδή ο Θεός προείδε την πτώση του ανθρώπου.
- η δημιουργία του ιστορικού Αδάμ αποτέλεσε μια πραγματικότητα που ορίζεται από την παραδείσια κατάσταση, η οποία προφύλασσε τους πρωτοπλάστους από την αμαρτία.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395)

Θεολογία 3/7

- Η ψυχή του ανθρώπου διακρίνεται από το σώμα, αλλά δεν προϋπάρχει αυτού. Μετά το θάνατο η ψυχή, σε αντίθεση με το σώμα παραμένει αδιάλυτη ως μη σύνθετη. Αυτό δεν σημαίνει και παραμονή της ψυχής στον επίγειο κόσμο. Η ψυχή θα μεταβεί στο αφανές και αιιδές περιμένοντας τη στιγμή της μετάκλησής της.
- Στα έσχατα η ψυχή θα λειτουργήσει ως εκμαγείο που θα δεχθεί τα μέρη του σώματος που αρμόζουν μεταξύ τους.
- το αρχικό ανθρώπινο σώμα δεν είχε σχέση με τα πάθη των δερμάτινων χιτώνων τους οποίους απέκτησε ο άνθρωπος μετά την πτώση.
- Η πτώση σχετίζεται με το κακό, το οποίο δεν έχει υπόσταση, αλλά οφείλεται στην αβουλία του ανθρώπου, η οποία τον απομακρύνει από το αγαθό (εικόνα του σκοταδιού το οποίο διαλύεται αυτοστιγμεί με την εμφάνιση του φωτός). Γι' αυτό το κακό δεν μπορεί να επηρεάσει την πορεία του ανθρώπου στο αγαθό.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395)

Θεολογία 4/7

- Στη μεταπτωτική κατάσταση ο άνθρωπος αντί να οδηγεί τον εαυτό του σε μια δυναμική πνευματική τελείωση στράφηκε σε υλικές απολαύσεις. Έτσι ενώ διατήρησε τα χαρακτηριστικά του κατ' εικόνα, έχασε την ενέργεια που θα τον οδηγούσε στην ομοίωση με το Θεό και οδηγήθηκε στο θάνατο.
- Η άρση των συνεπειών της πτώσης του ανθρώπου έγινε εφικτή με την ενανθρώπιση του Λόγου και το σωτηριώδες έργο του Χριστού. Στο πρόσωπο του Χριστού ενώθηκαν το θείο και το ανθρώπινο στοιχείο. Κατά την ενανθρώπιση ο Λόγος έλαβε το σύνολο της ανθρωπότητας και όχι ένα μέρος της.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395)

Θεολογία 5/7

- ο Λόγος ενώθηκε με την απαλλαγμένη από την ενέργεια της κακίας ανθρώπινη φύση, η οποία φωτίστηκε και θεραπεύτηκε από τη δύναμη της θεότητας.
- μετά την πτώση ο Διάβολος απέκτησε δικαιώματα επί του ανθρώπου. Γι' αυτό και η αφαίρεση των δικαιωμάτων του επί της ανθρωπότητας απαιτούσε ένα ισχυρό τίμημα. Το αντίτιμο αυτό ήταν ο Χριστός, καθώς ο Διάβολος είχε την εντύπωση ότι θα μπορούσε να τον κρατήσει. Όμως η ανάσταση του Χριστού συνέτριψε την εξουσία του Διαβόλου και έδωσε τη δυνατότητα της ανάστασης των ανθρώπων.
- Ο Χριστός στο πρόσωπό του ανακεφαλαιώνει την ανθρωπότητα συνολικά, αλλά όχι ατομικά.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395)

Θεολογία 6/7

- ο Χριστός αποτελεί την κεφαλή της Εκκλησίας και οι πιστοί τα μέλη αυτού του σώματος.
- ο άνθρωπος που βαδίζει προς την πνευματική τελειότητα διάγει μια ηθική, πνευματική πορεία η οποία αρχίζει από την αρετή και καταλήγει στη θέωση. Ως αρετή νοείται η ηθική καθαρότητα.
- Η παραδείσια κατάσταση θα πρέπει να ερμηνεύεται ως κατάσταση του ανθρώπου κοντά στο Θεό. Η θεωρία των αοράτων και η μετουσία του Θεού είναι από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του Παραδείσου.
- η Κόλαση θα μπορούσε να ορισθεί ως η χώρα των νεκρών. αποστασιοποίηση του κολασμένου από το Θεό Πατέρα και την ουράνιο βασιλεία Του.

Γρηγόριος Νύσσης (335-395)

Θεολογία 7/7

- Στα έσχατα τα δεινά της Κόλασης δεν θα έχουν τέλος, αλλά χωρίζονται κατά τον Γρηγόριο, σε δυο φάσεις.
- αυτό που θα αφανισθεί και θα εκμηδενισθεί δεν θα είναι ο αμαρτωλός άνθρωπος αλλά η αμαρτία. Όταν πλέον θα έχει αφανισθεί η αμαρτία τότε όλοι θα αναγνωρίσουν τον Κύριο ως κυρίαρχο, ακόμα και αυτοί που τώρα βασιλεύει πάνω τους η αμαρτία.
- Την ημέρα της κρίσης ουσιαστικό ρόλο στην καταδίκη ή την επιβράβευση δεν θα παίξει το σύνολο της ζωής του ανθρώπου, αλλά η πνευματική κατάσταση στην οποία αυτός θα βρίσκεται εκείνη τη στιγμή.

Γρηγόριος Θεολόγος (328-390) 1/7

- Αριανζός. Νόννα & Γρηγόριος (Υψιστάριος=παγανισμός-Ιουδαϊσμ).
- Καισάρεια-Αλεξάνδρεια(Δίδυμος)-Αθήνα (Ιμέριος-Προαιρέσιος).
- 362: Επιστροφή στη Ναζιανζό, πρεσβύτερος, φυγή στον Πόντο (3 μήνες), επιστροφή (10 χρόνια ποιμαντικού έργου).
- 372 επίσκοπος Σασίμων-φυγή στην έρημο.
- Επιστροφή και νέα φυγή στη Σελεύκεια Ισαυρίας
- 379: Σύνοδος Αντιοχείας-Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινούπολης.

Γρηγόριος Θεολόγος (328-390) 2/7

- Απόπειρα Πέτρου Β΄ Αλεξανδρείας να εγκαταστήσει το Μάξιμο.
- Θεοδώσιος Α΄ ο Μέγας (379-395), 392 μονοκράτορας.
- 381: Πρόεδρος στη 2^η Οικουμενική Σύνοδο.
- Διαδοχή Μελέτιου Αντιοχείας, εισηγείται τον αυστηρό Παυλίνο, εκλέγεται ο μετριοπαθής Φλαβιανός.
- Οι αυστηροί της Αιγύπτου αμφισβητούν την εκλογή του.
- Συντακτήριον: Λόγος στον ναό αγ. Αναστασίας Κων/πολης.

Γρηγόριος Θεολόγος (328-390) 3/7

- Επιτάφιος εις τον Βασίλειον. Εισαγάγει το είδος των Επιτάφιων Λόγων.
- 5 Θεολογικοί λόγοι (380): αναίρεση της διδασκαλίας των Ανομίων. Ακαταληψία Θεού, αϊδιότητα Υιού και Πνεύματος.
- 2 Στηλιτευτικοί εις Ιουλιανόν: από τις καλύτερες απολογίες, νίκη της σοφίας του Θεού επί της σοφίας του κόσμου.
- Εις τα Θεοφάνεια ή Γενέθλια του Σωτήρος: δημιουργία ανθρώπου (κράμα νοητού & αισθητού κόσμου) πτώση, οικ..
- Εις τα Φώτα: ζητείται κάθαρση πιστών και περιγράφονται τα αποτελέσματα της βάπτισης.
- Εις την Πεντηκοστήν: περιγράφονται τα χαρίσματα Αγ. Πνεύ.

Γρηγόριος Θεολόγος (328-390) 4/7

- Περί φυγής ή περί ιεροσύνης: απολογείται για τη φυγή του μετά τη χειροτονία, ύψος του ιερατικού αξιώματος.
- Συνολικά: 45 Λόγοι.
- 200 Επιστολές: συλλογή για τον ανεψιό του Νικόβουλο με ειδική επιστολή για τους κανόνες της επιστολογραφίας.
- 400 ποιήματα.
- Εις εαυτόν: αυτοβιογραφικά ποιήματα.
- Ανέφικτη η άμεση γνώση του Θεού, καταληπτή η απειρία Του.

Γρηγόριος Θεολόγος (328-390) 5/7

- Προσπαθεί ο άνθρωπος να κατανοήσει το Θεό δια των ορωμένων και του κάλλους Του.
- Ο Θεός κατανοείται όταν ο θεοσεβής νους και λόγος μοχθεί προς το οικείον και η εικόν ανεβαίνει στο αρχέτυπο.
- Εν μεν κατά την φύσιν ή ουσίαν ή θεότητα, τρία δε κατά την ύπαρξιν ή τα πρόσωπα.
- Όσα έχει ο Πατήρ είναι και του Υιού πλην του αιτίου, όσα έχει ο Υιός είναι και του Πνεύματος πλην της υιότητας.
- Ανθρωπολογία με επιδράσεις από Ωριγένη χωριστική: ψυχή θεία και άφθαρτη, μετά θάνατον φεύγει από το δεσμωτήριο και αναμένει το πνευματικό σώμα.
- Ευεργεσία ο θάνατος: θέτει τέρμα στην αμαρτία.

Γρηγόριος Θεολόγος (328-390) 6/7

- 3 στάδια ανθρώπινης ιστορίας μετά την πτώση: ειδωλολατρία, Νόμος, οικονομία και τελειότητα
- 2 Διαθήκες σεισμοί, 3^{ος} σεισμός η μετάσταση στα Θεία.
- Χριστός: ένωση Λόγου με άνθρωπο, δυο φύσεις-ένα πρόσωπο, αλλιώς: τὸ ἀπρόσληπτον καὶ ἀθεράπευτον.
- Εκκλησία: ἔχει μέσα της το Πνεύμα.
- Αδυναμίες των στελεχών της Εκκλησίας
- Μόνο οι δυνατοί και καθαροί να πλησιάζουν το ιερατικό αξίωμα.

Γρηγόριος Θεολόγος (328-390) 7/7

- Ποιμαντική: τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν.
- Δυο κόσμοι: ουράνιος και εγκόσμιος, πρόσκαιρος.
- Δεν είναι δυαρχικός: εναρμόνιση Χριστιανισμού με τον κόσμο.
- Αρετή για τη σωτηρία , υψηλότερη όλων η αγάπη, θεωρία –πράξη.

Ιωάννης Α΄ Χρυσόστομος (398-404)

1/4

- Γεννήθηκε στην Αντιόχεια το 354. Πατέρας του ήταν ο Σεκούνδος, στρατηλάτης της Συρίας, μητέρα του η Ανθούσα.
- Σπούδασε φιλοσοφία (Ανδραγάθιος), ρητορική (Λιβάνιος).
- Αργότερα, μαθήτευσε στο θεολογικό Ασκητήριον.
- 381: χειροτονήθηκε διάκονος και 5 χρόνια αργότερα πρεσβύτερος.
- 398: χειροτονήθηκε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως από τον Θεόφιλο Αλεξανδρείας.
- Σύνοδος Δρυός (403): 36 επίσκοποι από την Αίγυπτο, τον καταδίκασαν και τον κήρυξαν έκπτωτο.

Ιωάννης Α΄ Χρυσόστομος (398-404)

2/4

- Σεισμός στα τέλη του καλοκαιριού του 403, επιστροφή.
- Δυο μήνες μετά, νέα εξορία στην Κουκουσό της Αρμενίας και στη συνέχεια στον Πιτιούντα, στην ανατολική ακτή της Μαύρης Θάλασσας. Στην πορεία για την εξορία πέθανε από τις κακουχίες στα Κόμανα του Πόντου. 438 μετακομιδή των λειψάνων του.
- Η ουσία του Θεού είναι απρόσιτη για τον άνθρωπο, ο οποίος σχετίζεται μαζί Του διαμέσου των ενεργειών Του.
- Ο Υιός είναι της ίδιας ουσίας με τον Πατέρα και με την ενανθρώπιση έγινε τέλειος Θεάνθρωπος με τέλεια τη θεότητα και τέλεια την ανθρώπινη φύση.

Ιωάννης Α΄ Χρυσόστομος (398-404)

3/4

- Δεν υιοθετεί ούτε τον όρο «Θεοτόκος» ούτε το «Χριστοτόκος».
- Από την πτώση δεν κληρονομήθηκε η αμαρτία του Αδάμ στους απογόνους του, αλλά προκλήθηκε η θνητότητα. Η άρση της παραπάνω κατάστασης συντελείται εν Χριστώ. Από το Χριστό επανιδρύθηκε, ως νέος Παράδεισος, η Εκκλησία.

Ιωάννης Α΄ Χρυσόστομος (398-404)

4/4

- Η αποκατάσταση των σχέσεων του ανθρώπου με το Θεό ήταν αποτέλεσμα της ενανθρώπισης του Χριστού. Η αποκατάσταση του ανθρώπου ήταν γενική και δυναμική αλλά όχι αυτόματη. Αυτό σημαίνει ότι ο κάθε άνθρωπος θα πρέπει να κερδίσει τη θέση, στην οποία ανήκει ζώντας ένα πνευματικό βίο.
- Η πολιτική εξουσία είναι αποτέλεσμα της πτώσης του ανθρώπου δεν υπήρχε στον Παράδεισο. Έτσι στη γη υπάρχουν δυο αρχές η εκκλησιαστική, δηλαδή η ιεροσύνη και η κοσμική, δηλαδή η βασιλεία. Η βασιλεία είναι θεόσδοτη και θα πρέπει να συνεργάζεται με την Εκκλησία.

Βιβλιογραφία

- ΧΡΗΣΤΟΥ, Παναγιώτης Κ. Εκκλησιαστική Γραμματολογία: Πατέρες και Θεολόγοι του Χριστιανισμού. τ. Α΄. 2^η έκδ. Θεσσαλονίκη: Κυρομάνος, 2005.
- ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Στυλιανός. Πατρολογία : Εισαγωγή Β΄ και Γ΄ αιώνας. τ. Α΄. 4^η έκδ. Αθήνα: Γρηγόρης, 2011.
- ΤΣΑΜΗΣ, Δημήτριος Γ. Εκκλησιαστική γραμματολογία και κείμενα πατερικής γραμματείας. Θεσσαλονίκη: Π. Πουρναράς, 2008.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ